

תנועת הנוער במצרים

לא ברור לי למה, כשהגעתי לגיל 11, החליט אבי לצרף אותי ואת אחי הקטן לתנועת הצופים בשם "מכבי הצעיר". אני זוכר במעורפל שיחה משפחתית רחבה, שבה הועלה לראשונה שם זה. צליליו המוזרים לאוזן האמונה על גווניה של השפה הצרפתית, לא עניינו אותי במיוחד. החשוב היה: עליית הטונים בוויכוח הקולני שפרץ בקבוצה גדולה של דודים, דודות וחברים קרובים למשפחתנו. הוא פרץ דווקא מתוך דיון על נושאים "לא מעניינים", כמו יהדות, קהילה, היטלר ואנטישמיות באירופה. תשומת לבי נמשכה הרבה יותר אל ספרות ילדים ושבעונים מצוידיים המיובאים מצרפת, שגיליתי לאחרונה. הם עברו מיד ליד בכיתה תוך ביצוע עסקות חליפין מסובכות.

לכן הופתעתי, כאשר ללא הכנה מוקדמת, הכניס אותנו אבי אל תוך מכוניתו. הוא הסיע אותנו למועדון ששכן במרכז העיר, ממש על גבול הרובע האירופי של קהיר.

היתה זו חצר רחבה, עם מגרשי כדורסל מרוצפים, ששימשו גם לתרגולת סדר לגדודי הצופים השונים. חדרי המועדון ואולם התעמלות אחד סגרו על שניים מצדדיה; צלעותיה האחרות גבלו עם רחוב סואן וקולנוע קיצי פתוח ועוד יותר רעשני.

בדרך לשם הוא הסביר לנו, שאנו מתעתדים להיות צופים יהודים. אבא גרר אותנו בחיפושיו אחר המדריך של השכבה הצעירה (גורדיזאב, כפי שכוננו אז). הלז קיבל אותנו בחביבות מעורבת בטקסיות צבאית; הוא מילא טופסי הרשמה, קיבל דמי חבר והבטיח, שעם קבלת התמונות שלנו, ינפיק לנו פנקסי-חבר כדת וכדין. אבא שלשל אל כיסי דמי נסיעה, הסביר על איזו חשמלית לעלות כדי לחזור הביתה, והפקיד אותנו בידי המדריך.

ילדי הגדוד שלנו כבר שיחקו במגרש. את חלקם הכרתי מבית הספר, אחרים ראיתי בשכונה, לכן לא "הלכתי לאיבוד", ומהר מאוד השתלבתי במסגרת. כך החלה פעילות של פעמיים בשבוע במשך שנים רבות, שהפכה אותי לצופה פעיל, ממושמע ומכור למערכת. שם נבטו למעשה שורשיו של ספר זה.

המדדים, התופים והחצוצרות, הדרגות וסיפורי קיפלינג, השירים העבריים בעלי הצליל החדש וכל יתר פעילויות הצופים נשזרו לחלק בלתי נפרד מחיי.

סודות המחנאות, הקשרים בחבלים, תמרורי מלחמה אינדיאניים, שיטות ההתמצאות ועוד מיני כללים של מדעי הצופיות נתגלו לעיני והיוו את עמוד התווך בעולם קסום זה של ילדות מאושרת וחופשית. נתמכרתי למסגרת ושאתי ממנה גאוה רבה, הודות לקבוצת הכדורסל המסונפת לתנועתנו, שעשתה חיל בקהיר.

משפחתי היתה אמידה ולמדתי בבית ספר מעולה, שנוהל עלידי כת דתית-נוצרית, אשר פיתחה שיטה פדגוגית מיוחדת, שנחשבה בזמנה למתקדמת ביותר. מחציתם של התלמידים, לפחות, היו יהודים; אבל יהדות זו לא נתבטאה אלא בכך, שבניגוד לתלמידים האחרים, היינו פטורים מלהשתתף בתפילת הבוקר. זו התנהלה ברוב פאר ובטקס מלא, עם מקהלה ואורגן, בכנסיית בית הספר.

יום הלימודים היה ארוך ומייגע, עמוס חומר ושיעורי בית, כך שפעולות התנועה שימשו לי ולאחי שסתום ביטחון. המשחקים, המחנות, חברת הילדים האחרים וכל המקופל במושג "צופיות" עזרו לנו להוציא בשאגה את עודפי המרץ הנאגרים. שרנו

בקול שירים עבריים בלתי מובנים כליווי לריקודי הורה סוערים. אלה היו מבחני כוח וסבילות יותר מאשר מחולות אמנותיים.

על הציונות ידענו מעט מאוד. בעיינו היא היתה מיועדת ליהודים ה"מסכנים" של אירופה, שם השתוללה האנטישמיות, תופעה שלדעתנו בשום אופן לא יכלה להתרחש אצלנו, במצרים שלנו; בסתר לבנו סמכנו על נוכחותם של האנגלים שם. נושא ההגשמה העצמית לא הועלה לעולם לפני בואם של השליחים ב־1944. מסלול התנועה כלל רק מעבר הדרגתי משכבת גיל אחת למשנה, מגוריזאב לצופים, ומצופים לסיירים, אם לא המשכת בלימודיך באוניברסיטה של פאריס, כפי שהיה מקובל עד לכיבושה על־ידי הגרמנים.

השתלטותם של הגרמנים על צרפת והשמועות על גורלם של היהודים באירופה, שינו אמנם את תוכניותינו לטווח קצר, אבל לא השפיעו על רמת מעורבותנו במלחמת העולם השנייה. לא חשנו כל שייכות לתמורות שזעזעו את יתר העולם. ישבנו, כצופים במחזה בלתי רגיל ומחריד, אבל כצופים בלבד. המתנו בנימוס לסוף המחזה כדי להביע דיעה שקולה ותרבותית. חיינו נמשכו כסדרם, ללא שינוי כמעט.

השפעתם של האנגלים במצרים היתה מכרעת. בגלל חשיבותה של תעלת סואץ, הם שלטו בכל. הם אף חייבו את המלך פארוק למנות ממשלה, שתהיה כפופה לרוח מדיניותם ותשתף אתם פעולה.

נוכחותם של צבאות הברית שימשה ערובה לביטחונם של הנתינים הזרים ושל היהודים גם יחד. ה"דולצ'ה ויטה" נמשכה בהתאמת־מה לנסיבות החדשות ובמשנה רווח כספי למי שעלה על הגל הנכון.

באשר לנו, הילדים – השינוי היחיד שחל בסדר יומנו היה, שלמדנו יותר אנגלית ופחות ערבית.

למרות קרבתה הגיאוגרפית של פלשתינה, ידעה יהדות מצרים מעט מאוד על המעשה הציוני. העיתונות המקומית, בשפה הצרפתית, שהשתייכה ברובה ליהודים, כמעט לא הקצתה מקום לציונות. רק שורות בודדות, בדפים הפנימיים, ציינו מדי פעם מאורע כלשהו. גם ההנהלה הציונית בארץ ישראל לא הקדישה לנו תשומת לב. הסיבות היו מובנות: עיקר דאגותיה הופנה ליהדות אירופה המוכה והנעלמת. כתוצאה מכך הגיעו אלינו השליחים הראשונים של התנועה הקיבוצית רק בשנת 1944–5.

הם באו להקים תנועות נוער מגשימות ומצאו יהדות משונה, מורכבת כמעט מכל הפלגים הקיימים בעולם. הודות לקשרי נישואים ניטשטשו ההבדלים, וכל הפלגים של יהדות זו הגיעו לקיום משותף בשלום.

יהדות מורכבת ומתבוללת זו ינקה השפעות רבות מתרבות צרפת, שמתקופת נפוליאון היתה אם לא אנטי־דתית, אז לפחות חילונית קיצונית, והשפעה זו נתנה את אותותיה על מרבית אנשי הקהילה.

אני עצמי יכול לספור על אצבעות יד אחת את מספר הפעמים בהן ביקרתי בבית הכנסת.

היהודים שמרו על עצמם מהתבוללות מוחלטת בעזרת חיי חברה סגורים ביותר וחינויות קהילתית עמוקה (מועדונים, בתי־ספר, בתי־חולים, קשרים עסקיים הדדיים, עזרה קהילתית מפותחת). הלכנו רק לרופא יהודי, לעורך־דין יהודי, לחנויות של יהודים. מכרינו היו רובם ככולם יהודים; רחובות שלמים בעיר

האירופית, בנייני קומות על כל דירותיהם אוכלסו על-ידי יהודים. הם העבירו ביניהם במהירות מידע על בנייה חדשה והתארגנו בתפיסת מרבית הדירות להם ולמכריהם.

נוצרו חמולות גדולות, המורכבות מבני משפחה ענפה אחת ומכריה; הם הפכו למועדוני-זוטא אקסקלוסיביים, המתחרים ביניהם ברמת חייהם, במעמדם וברמת השפעתם על החמולות האחרות.

הייתי צעיר מדי ועסוק מדי בלימודים, במשחקים, בקריאת ספרים ובתענוגות נעורים אחרים מכדי להיות מעורה או אפילו פעיל במסכת מסוכנת זו. מעבר לכל אלה, השלמתי עם העיקרון הבלתי כתוב של קהילתנו, שכיוון ושימר ככל האפשר את הלך החיים המקובל, למרות מלחמת העולם השנייה. מצב זה סיכל כל אפשרות של תפיסה עתידנית וחיזוי התמורות, אשר תוך פחות משתיים-עשרה שנה גרמו לפירוקה ולפיזור של יהדות מצרים.

שתי הדוגמאות הבאות יעזרו לקורא להבין כמה רחוקים היינו מתפיסה ומניתוח היסטורי, אשר יכלו להכין אותנו לבאות.

בשנת 1944 שיחקתי בנבחרת כדור-המים של קהיר נגד נבחרת פלשתינה, שהיתה מורכבת משחקני מכבי חיפה. אלה הנחילו לנו מפלה צורבת שפגעה ב"גאוותנו הלאומית" (???) .

על אף היותי יהודי בעל דרכון פולני, לא נתמעטה גאוה זו כאשר לא נתקבלתי לאוניברסיטת קהיר למרות הציונים הגבוהים שלי בתעודת הבגרות. העובדה שבנוסף לכך סיימתי את הכיתה הראשונה של הטכניון, לא העבירה אותי מעבר למספר היהודים המותר בכל כיתה. בניתוח רטרוספקטיבי אני תמה על כך, שמכשול גזעני זה לא עורר בי כל רגש של מרד או של רצון לשנות משהו במסלול חיי הנוחים, והשלמתי עם גזירה זו כאילו נגזרה משמים.

אם חל מפנה כלשהו, הוא היה מקרי בהחלט; רק מתוך שעמום חזרתי לפעילות בתנועה. שם, בצורה איטית, הדרגתית ונסיבתית, נקבעה דרכי הציונית והמגשימה. גילי, ניסיוני העשיר בהדרכה והוותק שלי גרמו לכך, שנתקבלתי בזרועות פתוחות והעפלתי ישר לשורות ההנהגה.

נפגשתי עם השליחים, שהגיעו בזמן חופשת הלימודים שלי, והשתתפתי בסמינר הראשון למדריכים. יצאתי גם למחנה עבודה, שהתקיים בפלשתינה, בקיבוץ רמת-יוחנן. נדבקתי בלהט הציוני, וכאחד ממייסדיו של הגרעין התנועתי הראשון, נשבעתי אמונים לתנועה ולהגשמה העצמית בארץ ישראל.

כאן עלי להדגיש, שיהודי מצרי ממוצע, בגלל חיי המוגנים והבטלים, נחשב עדיין לילד בגיל 19. רק כאשר הגיע לגיל 21, עבר להיות "בוגר" בהתאם לחוק. עד אז וגם הרבה אחרי כך, הוא נשאר סמוך על שולחנם וכיסם של הוריו. מעטים בלבד בין חברי יצאו לעבוד ולהתפרנס עם גמר לימודיהם התיכוניים. המסלול המקובל והמתוכנן עבורנו כלל שלוש שנות אוניברסיטה, ארבע-חמש שנות התמחות, נישואין, שבדרך כלל תוכננו על-ידי ההורים, ועוד כחמש שנות מאבק עד לעצמאות הכלכלית הנכספת. כך שלפני גיל 35 לא נחשבת ל"גבר".

המצב בארץ היה שונה לגמרי. חיילי הבריגדה שאתם נפגשנו, לא היו הרבה יותר מבוגרים מאתנו. הם הפגינו בגרות ורצינות מפליאה, שהתבטאו בעצמאות, ביוזמה ובחלטיות, שהותירו אותנו נדהמים ותוהים.

השליחים דיברו השכם והערב על הגשמה, על החלטה לקום וללכת, לשנות את

מסלול חיינו, לבנות בעצמנו ארץ, אומה, קיבוץ... הם סיפרו ותיארו לנו סדרה של דברים מופלאים: כוח יהודי, עוצמה כלכלית, סוציאליזם מגשים ועוד ועוד... הם הפכו את השנתיים האחרונות שלי בקהיר למרקחת ומערבולת.

בראשית תקופה זו למדתי חצי יום טכנאות רדיו בבית ספר יהודי פרטי. את שאר זמני הקדשתי לתנועה. מאחר שלא היו לי בעיות פרנסה, קיבלתי על עצמי תפקידים רבים: הדרכה, ריכוז הספרייה, הדפסת שירונים, קישוט המועדון החדש, טיפול במחסני המחנאות, תיקון כלי התזמורת הצופית, הכנה וניהול של מחנות גדולים בפרברי קהיר או קייטנות באלכסנדריה ועוד...

את אכזבתי הראשונה נחלתי, כאשר החליטו השליחים לעכב את עלייתי ארצה. הגרעין שלנו מנה חמישה-עשר חברים וחברות, אשר נתעתדו לעלות בקיץ 1945. היינו כמעט כולנו מדריכים, ולאחר דיונים ארוכים וסוערים הוחלט, ששלושה מאתנו יישארו בקהיר וימשיכו בניהול התנועה. הם היו צריכים להצטרף לגרעין מאוחר יותר, לאחר צמיחתה של מנהיגות חדשה ואמינה, שתמשיך בפעולה. הסיבה האמיתית של עיכוב עלייתי היתה גילי הצעיר; עדיין לא מלאו לי עשרים, לעומת האחרים ה"מאושרים", שהיו כבר בני עשרים ואחת, שתיים או שלוש.

התנחמתי בכך שהעבירו אלי את משרתה של אורה, חברת הגרעין, שבמשך השנתיים האחרונות ריכזה את פעולות קק"ל בקהיר במשרה מלאה. בצורה זו קיבלתי לראשונה בחיי משכורת מכובדת של £17.

תפקידי החדש הוסיף לי מעמד וקירב אותי לשליחים ולפעולתם המגוונת. לתדהמת הורי, עשיתי ימים כלילות בעבודה, בתנועה ובתפקידים האחרים שהוטלו עלי.

בזכות המעמד הכלכלי שהוסיפה לי משכורת, אשר חלק ממנה הפרשתי כשהתתפות בהוצאות הקיום (כל הסכום הוחזר לי עליידי אבי ביום עלייתי) ואת היתר שלשלתי לקופה המשותפת של הגרעין, העזתי להפר מספר כללי-ברזל, שהיו עד אז כחוק בליעבור; הייתי חייב, למשל, להופיע בשעה קבועה ומדויקת לארוחת הערב או לבקש זמן רב מראש רשות לנסוע מחוץ לעיר ועוד מיני הגבלות, שנמוגו הודות למעמדי החדש.

ניהול המשרד של הקק"ל היה פעולתי העצמאית הראשונה, ומיד הגדלתי כמה מונים את הכנסות הקרן. מעמדי בתנועות הנוער אפשר לי לנצל את החניכים בצורה נמרצת יותר באיסוף המעות מן הקופסאות הכחולות או במגביות התקופתיות הצמודות לחגים. אבל גולת הכותרת של ההכנסות היתה בקונצרט הפילהרמוני שארגנתי. וכך היה סיפור המעשה:

לא יכולתי למכור כרטיסים, כי לא נחשבנו לעסק מורשה. בנוסף לכך הוטל מס שעשועים גבוה ביותר על הופעות מעין אלה. לכן הדפסנו "הזמנות" בצבעים שונים וחילקנו אותן בהתאם לגובה התרומה שהצלחנו לגייס.

הבנות הבוגרות של התנועה הצליחו "לחלק" 1,000 כרטיסים במחיר, שמעולם לא השגנו כמוהו במגביות הרגילות. תרגיל זה של עקיפת החוק ושלטונות המס, שעשע את היהודים, אשר תרמו ביד רחבה והכפילו בכך את תרומתם השנתית המקובלת.

הדפסת תעמולה מסחרית בתוכנייה הוסיפה אף היא סכום נכבד ביותר למגבית זו. התזמורת, כולה מורכבת מנגנים יהודים, ניגנה כמובן ללא תשלום.

משרדי הקק"ל תפסו חלק מדירה, ששוכנו בה הפדרציה הציונית והוועד למען החייל.

במגעי השוטפים עם חיילי הבריגדה, שעבדו שם יום-יום, למדתי קצת עברית והעמקתי ידיעה זו בעזרת ספר לימוד עברי-צרפתי. עובדה זאת נוצלה במהרה והפכתי למקשר הקבוע לפעילי עלייה ב' וה"הגנה".

יום העבודה שלי היה עמוס ביותר. בגלל פעילויותי בתנועה, בקק"ל ובשליחויות השונות מחוץ לעיר עבור הארגונים המחתרתיים, נעדרתי תכופות מן המשרד, לרוגזו הרב של סגן נשיא הפדרציה.

הוא היה זקן שמרן, שמשום-מה לא הוכנס בסוד פעילותי הצדדית, ועל כן לא הבין ולא סלח לי את העדרויותי הרבות. המתרחקות היתה רבה, ועלולה היתה לגרום לפיטורי, אלמלא סידור שסודר עם אשתו של נשיא הפדרציה, שהסכימה לחפות עלי במסווה של "שירותים אישיים שביקשה ממני". היה לי קשה לשמור על ארשת פנים רצינית נוכח רוגזו של המנהל הישיר שלי, שלא היה יכול להבין "מה רוצה אשה בת למעלה משישים מעלם צעיר, שחייב ללמוד בדרך הקשה את כל גוני העבודה המשרדית".

ריבוי התפקידים והאווירה החלוצית, הרוויה הקרבה ומסירות, השאירו אותי משתאה נוכח שתי סוגיות, שלא הצלחתי לפענחן עד היום: העוינות הבין-תנועתית וציד הנפשות.

למרות העובדה שפעלנו למען אותה מטרה, נתקיימה חלוקה כיתתית קנאית, שפילגה אותנו. קמו תנועות נפרדות, שהשקיעו לא מעט ממרצן בגילויי שנאה והשפלה הדדיים. ציד הנפשות הפך לטבע שני, ובשמחה לאיד גנבנו בלי הרף חניכים זה מזה. פלשנו לאותם בתי הספר, ניהלנו תעמולה עוינת ומיצינו כל אמצעי לצורך קבלת יתרון כלשהו לתנועתנו.

בתחילה חשבת, שעוינות זו מקורה במתחים אישיים בין השליחים; אבל אני מוכרח לומר שגם היום, כאשר 26 מפלגות מתחרות בחירוף נפש על קולו של הבוחר, מתעוררת בי חרדה מתוצאותיה של כיתתיות זו. היא עלולה להולך לחורבן, שאף אחד אינו רוצה, אבל נגרר אליו מכורח המציאות.

יהדות מצרים, בגלל הרכבה הרבגוני, השתחררה מהר מאוד מתסביכי העדתיים. הנישואים המעורבים סייעו לא מעט להפלת המחיצות. אני עצמי הנני בן-כלאיים של "דל-בורגו" ו"רוזנהק". גם כאן, בישראל, למרות הרוח המפלגת לארצות-מוצא, לא נתבדלה יהדות מצרים לפלג עצמאי. ההפך הוא הנכון. נדמה לי שהיא תורמת למאמץ ליצור עם אחד על-ידי העדר נציגות כיתתית.

המאורעות של השניים בנובמבר 1945, יום הצהרת בלפור, נפלו עלינו בקהיר כרעם ביום בהיר. ציפינו אמנם להפגנות, אבל לא תיארנו לעצמנו שתיגמרנה באלימות בקנה מידה כזה. ארגון ההגנה הקטן שהחל להתגבש, החליט לרכז את עיקר כוחו בשמירה על הרובע היהודי העתיק, הממוקם במרכז העיר הערבית. כיתה של כעשרה חניכים מן הסניף המרכזי של התנועה ניסתה לארגן קבוצה של נוער מקומי להגנת הרובע. ראשי העדה במקום התנגדו לכל פעולה העשויה למשוך את תשומת לבם ולעורר את חמתם של הגויים. הם לא הרשו לנו להקים מחסומים או לארגן חימוש מרתיע (אלות ו/או ערימות אבנים מוכנות מראש). על כן נאלצנו להסתגר בדירותיהם של מספר חניכים, שם ישבנו עם שלושה חיילי בריגדה לבושים אזרחית וחמושים באקדחים, שהועברו אמנם בסתר, אבל כולם ידעו עליהם באותה

דרך מוזרה ומיוחדת של תקשורת בלתי מוסברת, הקיימת בכל גטו. ההמון הזועק והמשולהב לא הגיע לרובע היהודי. הוא נעצר ליד בית הכנסת האשכנזי, התפרץ לתוכו והעלה אותו באש. מספר יהודים זקנים, שהיו בבית הכנסת, נמלטו על נפשם; רק אז התערבו המשטרה והצבא ופיזרו את ההפגנה. הידיעות על המעשה הגיעו אלינו הרבה יותר מאוחר; לא היה קשר מסודר, וממילא היינו מועטים מכדי להושיע. השרידים של ספרי התורה הובאו למשמרת אל בית הכנסת הספרדי הגדול. בזמן תפילת ההשכבה, בהשתתפות שתי העדות שהופיעו בהמוניהן בצורה הפגנתית, יכולת לקרוא על פני המשתתפים את תמיחתם למעשה המזעזע הזה, שלא היה כדוגמתו במצרים מזה דורות רבים. הוא סימל ראשיתו של שינוי, מתקופה של סובלנות לעידן אלים ועוין, ששורשיו בלאומניות המתפרצת. אבל לא היה בסממן זה התרעה מספקת לפיזורה הקרוב של יהדות מצרים.

מספר קבוצות ההגנה גדל; אימוני הקפא"פ (קרב פנים אל פנים) במקלות ובאקדחים רבו. רצח לורד מוין עוד הוסיף לאי-נוחיות הכללית ולהעמקת הפעילות המחתרנית. רק צירוף מקרים וכללי ביטחון קפדניים מנעו ביום הרצח את סיבוכה של קהילת קהיר במעשה המחריד. כך היתה השתלשלות הדברים: ביום הרצח נגנבה מכוניתו של חברנו, רימון ה'. הוא היה ממנהיגי התנועה ושותף בכיר במערכת ההגנה. הוא גם היה סטודנט באוניברסיטה וקשור לקבוצה שמאלנית שם. הדבר נודע לשליח ה"הגנה", שלמה הביליו, שמתוך אינטואיציה מבורכת נתן לי הוראה להעביר את הנשק, המוסתר בביתו של רימון, אל ביתי שלי. עמוס שתי מזוודות כבדות (ספרים... אמרתי לשוער ביתנו, שעזר לי להובילן עד למעלית ונדהם ממשקלן) נכנסתי לדירתנו והסתרתי אותן על גבי ארון גבוה, מחוץ לתחום ראייתה וסקרנותה של אמי.

המכונית הגנובה נמצאה סמוך למקום הרצח, ושעה קלה לאחר מכן נערך חיפוש משטרתי קפדני בדירתו של רימון, שם כמובן כבר לא היה מה לגלות. כך ניצלנו מפרשה, שיכלה לגרום צרות רבות לתנועה ולקהילה. מכאן לדבר אחר לגמרי.

בשנת 1946 עלה ארצה הגרעין השני, שכונה "חרות", על שם מועד עלייתו בפסח, חג החרות. הבעתי אז שוב את דרישתי לעלות, אבל עלייה זו נדחתה פעם נוספת לשנה. השליחים, אשר קבעו למעשה מי עולה ומי לא, פסקו, שפעילויות בקהיר היו חשובות יותר, וכי יכולתי שם לשרת טוב יותר את המטרה המשותפת. על כן שולבתי וסייעתי בהכנות למבצע הגדול ביותר של עלייה ב' שאורגן במצרים, אבל למרות היקפו והצלחתו היה לבי עם חברי בגרעין "הסנה" שבקיבוץ גבת.

משאת נפשי ניתנה לי חצי שנה מאוחר יותר. המצב החברתי בגרעין "חרות" נידרדר, והיה חשש להתפוררותו. זעקות לעזרה הגיעו מדגניה ב'; השליחים והתנועה החליטו לשלוח תגבורת של שלושה חברים מרכזיים, ואני ביניהם. "חרות" לא היה הגרעין שלי. חברי הקרובים היו ב"הסנה", אבל לחצו עלי ושוכנעתי כי בשעת משבר זו, שם מקומי. התכוננתי בהתלהבות למשימתי החדשה.

הורי לא הופתעו מהחלטתי לעזוב את הבית ולעבור לקיבוץ בפלשתינה. כבר שנתיים חיו בחרדה מצעד זה, אם כי קיוו כל הזמן שהדבר לא יבוצע. לדידם, זו היתה התלהבות נעורים רגעית, הצפויה לדעוך עם הזמן. הם עדיין תכננו את המשך

המסלול המסורתי של גמר לימודי בצרפת, דבר שנעשה אפשרי עם סיום מלחמת העולם. הם לא כל כך השלימו עם "השמועות" על השמדת היהודים שם. הרי בפאריס היו לאמי שני אחים די מסודרים...

החלטתי להיות חקלאי, כלומר: לרדת לרמה החברתית הנמוכה ביותר במצרים, הדהימה וזעזעה אותם עד היסוד. לבסוף השלימו עם עלייתי, בתקווה שכמה חודשי עבודה קשה יחזירו אותי בריצה אל הקן החם והנחת. כמו כל יתר היהודים, הם סברו שסיד הבשר במצרים יימשך לנצח.

שנה אחרי עלייתי פורסם חוק החברות הזרות, אשר חייב העברת 70% מבעלותן לגורמים מקומיים. שנה לאחר מכן פרצה מלחמת הקוממיות, שארץ הנילוס תפסה בה מעמד מרכזי.

היהודים לא למדו מלקחי ההיסטוריה. גם ב-1956 מעטים בלבד מצאו את הדרך לישראל. רובם התפזרו לכל עבר: צרפת, ברזיל, אוסטרליה וארה"ב.

קיבוצנו לא היה ערוך לקליטת אלה שהגיעו ארצה. הם לא היו מוכנים לחיי שיתוף ולחלוציות בנגב החרב. עוד ב-1948 הוצאה התנועה אל מחוץ לחוק, ולרובם לא היה שמץ ידע וחינוך קיבוצי. הם עלו כפליטים הרוצים להשתלב שוב במסלול חיים דומה לזה שנטשו.

צחוק הגורל היה בתאריך עלייתם של הורי. אחי היה הראשון שנעתר להפצרותי, והוא הגיע ב-1951. בתחילת דרכו הוא בא לברור-חיל, אבל לאחר חצי שנת ניסיון העדיף להשתקע בעיר. כך הצטרף להמוני המצרים, אשר מצאו את עצמם, את חבריהם ואת פרנסתם בבנקאות, כהמשך לפעילותם הכלכלית בארץ מוצאם.

הורי, בזכות דרכו הפולני, נשארו בקהיר עד 1959 ונהנו מן היחס המיוחד שזכו לו נתיני מזרח אירופה תחת שלטונו של עבדול-נאצר. הם עלו ארצה חמש-עשרה שנים אחרי, לאחר שלא עלו יפה ניסיונותיהם להשתקע בצרפת, שם יש לנו עדיין קרובים רבים.

סייעתי להם להשיג דירה בחולון; מצאתי לאבי עבודה מכובדת, שהתאימה לניסיונו הרב ביבוא ויצוא (הוא היה במצרים שותף ומנכ"ל בחברה גדולה, שעסקה בתחום זה). אמי הגיעה ארצה במצב בריאות ירוד ביותר; "קופת חולים" העמידה אותה על רגליה. היום, 23 שנה אחרי עלייתה, היא זוכה בקיבוצנו לשיבה טובה, בין ילדיה, נכדיה ונינייה. היא מדברת אך ורק צרפתית, ולא תלמד עברית, כי עודנה שומרת טינה לארץ זו, "גולה ממנה את ילדיה והחריבה את חלומותיה הוורודים". אבי, עליו השלום, שלא חלה יום אחד בכל ימי חייו, נפטר מסרטן ב-1969 בגיל

72, חדור אמונה "שלו זה לא יקרה".